חידון חזרה: תורה ומצוות, צדקה וחסד

משניות "במעגלי המשנה" (חמ"ד): תורה, מצוות ודרך ארץ · צדקה · גמילות חסדים. מתאים לכיתות י'–ו"ב.

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____ 27 שאלות · הקיפו את התשובה הנכונה

1. (תורה) **מה פירוש המשפט במשנה?**

"וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם" (משנה פאה א, א)

(א) לימוד תורה שקול כנגד כל המצוות האחרות, כי הוא מביא לידי מעשה

(ב) לימוד תורה חשוב רק לאחר קיום כל המצוות

(ג) יש ללמוד תורה כנגד כל אדם שמתנגד לה

(ד) מי שלומד תורה פטור משאר המצוות

2. (תורה) **איזה מאלה אינו נמנה ברשימה הזו במשנה?**

"אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר" (משנה פאה א, א)

(א) תלמוד תורה

(ב) הראיון

(ג) כיבוד אב ואם

(ד) הביכורים

3. (תורה) **לפי הרע"ב, מהי "דרך ארץ" במשנה הזו?**

"יָפֶה תַלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ" (אבות ב, ב)

(א) טיול בארץ ישראל

(ב) כבוד לרבנים

(ג) מלאכה או סחורה, כלומר פרנסה

(ד) נימוסים והליכות

4. (תורה) **איך ממשיכה המשנה?**

"וְכָל תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּהּ מְלָאכָה" (אבות ב, ב)

(א) היא תורה שלמה יותר

(ב) אין בה שכר כלל

(ג) סופה להתקיים לעד

(ד) סופה בטלה וגוררת עוון

5. (תורה) **מה מקבל "הלומד על מנת לעשות" יותר מ"הלומד על מנת ללמד"?**

"וְהַלּוֹמֵד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת" (אבות ד, ה)

(א) שכר כפול בעולם הבא

(ב) גם לשמור ולעשות, ולא רק ללמוד וללמד

(ג) פטור מתפילה

(ד) כבוד מן הציבור

6. (תורה) **מה מלמד רבי צדוק במשנה הזו?**

"אַל תַּעֲשֵׂם עֲטָרָה לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶם וְלֹא קַרְדֹּם לַחְפֹּר בָּהֶם" (אבות ד, ה)

(א) חובה לעטר את ספר התורה בכתר

(ב) אסור להשתמש בתורה לכבוד אישי או לפרנסה

(ג) צריך ללמוד גם מלאכת חפירה

(ד) מותר ללמוד תורה רק בשעות הפנאי

7. (תורה) **מה המסר של "כך היא דרכה של תורה"?**

"כַּךְ הִיא דַּרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה פַּת בְּמֶלַח תֹּאכַל" (אבות ו, ד)

(א) לימוד תורה מתאים רק לעשירים
(ב) לימוד תורה דורש מסירות, גם במחיר ויתור על נוחות
(ג) מותר לאכול רק לחם ומלח
(ד) חובה לחיות בעוני כדי ללמוד תורה

8. (מצוות) **לפי הרע"ב, מה הן "מצות הבן על האב"?**

"כָּל מִצְוֹת הַבֵּן עַל הָאָב" (משנה קידושין א, ז)

(א) מצוות שהבן חייב לעשות לאביו, מורא וכבוד
(ב) מצוות שהאב חייב לעשות לבנו, כמו מילה ולימוד תורה
(ג) מצוות שרק בנים בכורים חייבים בהן
(ד) מצוות שהבן לומד מאביו

9. (מצוות) **איזו מצווה היא "מצות עשה שהזמן גרמה"?**

"וְכָל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָהּ אֲנָשִׁים חַיָּבִין וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת" (משנה קידושין א, ז)

(א) מזוזה
(ב) ישיבה בסוכה
(ג) השבת אבדה
(ד) מעקה

10. (מצוות) **מה הכלל במשנה לגבי מצוות לא תעשה?**

(א) רק אנשים חייבים
(ב) רק כשהזמן גרמן
(ג) נשים פטורות מכולן
(ד) אנשים ונשים חייבים, חוץ משלוש מצוות

11. (מצוות) **מה פירוש הביטוי במשנה?**

"שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא" (משנה פאה א, א)

(א) נהנה משכר המצווה כבר בעולם הזה, ועיקר השכר שמור לעולם הבא
(ב) מקבל שכר רק בעולם הזה
(ג) צריך לאכול פירות בכל יום
(ד) השכר תלוי בכמות הפירות

12. (מצוות) **מה משותף לכיבוד אב ואם, גמילות חסדים והבאת שלום?**

(א) כולן מצוות בין אדם לחברו
(ב) כולן מצוות שהזמן גרמן
(ג) כולן מצוות שנשים פטורות מהן
(ד) כולן מצוות בבית המקדש

13. (מצוות) **איזו מהמצוות במשנה פאה א, א היא מצווה בין אדם למקום?**

(א) גמילות חסדים
(ב) כיבוד אב ואם
(ג) הבאת שלום בין אדם לחברו
(ד) הראיון: עלייה לרגל ונראות במקדש

14. (צדקה) **מי לא ייטול מן הקופה?**

"מְזוֹן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעֻדּוֹת לֹא יִטֹּל מִן הַקֻּפָּה" (משנה פאה ח, ז)

(א) מי שאין לו בית
(ב) מי שעובר ממקום למקום
(ג) מי שיש לו מזון סעודה אחת
(ד) מי שיש לו מזון ארבע עשרה סעודות

15. צדקה **לפי הרע"ב, למה הקופה מתחלקת בשלושה?**

"וְהַקֻּפָּה נִגְבֵּית בִּשְׁנַיִם וּמִתְחַלֶּקֶת בִּשְׁלֹשָׁה" (משנה פאה ח, ז)

א) כי החלוקה היא כמו דיני ממונות, ודיני ממונות בשלושה
ב) כי כך יחלקו מהר יותר
ג) כי צריך שלושה כדי לסחוב את הקופה
ד) כי יש שלושה עניים בכל עיר

16. צדקה **מה לומדים מהמשנה?**

"הָיוּ לוֹ מָאתַיִם חָסֵר דִּינָר אֲפִלּוּ אֶלֶף נוֹתְנִין לוֹ כְּאַחַת הֲרֵי זֶה יִטֹּל" (משנה פאה ח, ח)

א) עני חייב למכור את ביתו
ב) הקובע הוא מצבו בשעת הנתינה, לא הסכום שיקבל
ג) מותר לתת לעני לכל היותר דינר
ד) אסור לתת לעני יותר מאלף

17. צדקה **מה קורה למי שאינו צריך ליטול צדקה ונוטל?**

"וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִטֹּל וְנוֹטֵל" (משנה פאה ח, ט)

א) אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות
ב) אין לכך שום תוצאה
ג) חייב להחזיר כפליים
ד) מקבל שכר על כך

18. צדקה **לפי הרמב"ם, מהי המעלה הגבוהה ביותר בצדקה?**

א) לתת סכום גדול בפרסום
ב) לתת בסתר לגמרי
ג) לתת לפני שהעני מבקש
ד) לחזק את העני במתנה, הלוואה, שותפות או עבודה, עד שלא יצטרך לשאול

19. צדקה **לפי הרמב"ם, למה מעלה גבוהה היא שהנותן לא יודע למי נתן והעני לא יודע ממי קיבל?**

א) כי כך נותנים פחות
ב) כי כך הנותן מתפרסם
ג) כי אין צורך בגבאי
ד) כי זו מצווה לשמה

20. צדקה **מה נקרא "חסיד" בין ארבע מידות בנותני צדקה?**

"יִתֵּן וְיִתְּנוּ אֲחֵרִים" (אבות ה, יג)

א) רוצה שרק הוא ייתן
ב) לא נותן ולא רוצה שאחרים ייתנו
ג) רוצה לתת בעצמו וגם שאחרים ייתנו
ד) רוצה שאחרים ייתנו והוא לא

21. צדקה **כמה חייבים לתת לעני לפי הפסוק?**

"וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ דֵּי מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ" (דברים טו, ח)

א) די מחסורו: מה שחסר לו
ב) כפי שיבקש, גם מותרות
ג) מטבע אחד בכל פעם
ד) עשירית מהכנסתו

22. גמילות חסד **מי אמר "על שלשה דברים העולם עומד"?**

"עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד" (אבות א, ב)

א) רבן גמליאל
ב) שמעון הצדיק, משירי כנסת הגדולה
ג) הלל הזקן
ד) רבי יהודה הנשיא

23. גמילות חסד **לפי הגמרא (סוכה מט ע"ב), איזה מאלה אינו סיבה שגמילות חסדים גדולה מן הצדקה?**

(א) לחיים ולמתים, וצדקה רק לחיים
(ב) לעניים ולעשירים, וצדקה רק לעניים
(ג) בגופו ובממונו, וצדקה רק בממונו
(ד) גמילות חסדים מן התורה, וצדקה מדרבנן

---

24. גמילות חסד **איך נקרא האומר כך?**

"שֶׁלִּי שֶׁלְּךָ וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ" (אבות ה, י)

(א) מידה בינונית
(ב) עם הארץ
(ג) חסיד
(ד) רשע

---

25. גמילות חסד **על מי המחלוקת במשנה "ארבע מדות באדם"?**

"שֶׁלִּי שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ זוֹ מִדָּה בֵּינוֹנִית" (אבות ה, י)

(א) על הרשע
(ב) על עם הארץ
(ג) על האומר "שלי שלי ושלך שלך": מידה בינונית או מידת סדום
(ד) על החסיד

---

26. גמילות חסד **מה לומדים על חסד מאברהם, שישב "כחם היום"?**

"וַיֵּרֶא לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל" (בראשית יח, ב)

(א) מארחים רק קרובי משפחה
(ב) חסד הוא רק נתינת כסף
(ג) חסד יוזם: רצים לקראת הזולת ולא מחכים שיבקש
(ד) חסד עושים רק כשנוח

---

27. גמילות חסד **מה מלמד מעשה רבקה ליד הבאר?**

"גַּם לִגְמַלֶּיךָ אֶשְׁאָב" (בראשית כד, יט)

(א) צריך לחכות לבקשה מפורשת
(ב) נותנים רק למי שמכירים
(ג) חסד אמיתי עושה יותר ממה שהתבקש
(ד) חסד מתאים רק לבעלי חיים

מחוון

התשובה הנכונה והסבר קצר לכל שאלה. המקורות: נוסח המשנה, פירוש הרע"ב, הגמרא והרמב"ם מתוך ספריא; הפסוקים מתוך מכון ממרא.

#	תשובה	התשובה הנכונה	הסבר
1	**א**	לימוד תורה שקול כנגד כל המצוות האחרות, כי הוא מביא לידי מעשה	תלמוד תורה מנוי בסוף הרשימה ושקול כנגד כל המצוות שבה: הלימוד מביא את האדם לקיים את כולן.
2	**ג**	כיבוד אב ואם	ברשימה הראשונה: הפאה, הביכורים, הראיון, גמילות חסדים ותלמוד תורה. כיבוד אב ואם מופיע ברשימה השנייה, של הדברים שאדם אוכל פירותיהן.
3	**ג**	מלאכה או סחורה, כלומר פרנסה	הרע"ב: "דרך ארץ: מלאכה או סחורה". המשנה ממשיכה: "וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון".
4	**ד**	סופה בטלה וגוררת עוון	"וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון". הרע"ב: מי שאין לו פרנסה יגיע לגזול את הבריות וישכח את תלמודו.
5	**ב**	גם לשמור ולעשות, ולא רק ללמוד וללמד	"מספיקין בידו ללמד וללמד לשמר ולעשות", ואילו ללומד על מנת ללמד מספיקין רק "ללמד וללמד".
6	**ב**	אסור להשתמש בתורה לכבוד אישי או לפרנסה	עטרה: להתגדל ולהתכבד בתורה. קרדום: כלי לחפור בו, כלומר להתפרנס ממנה. התורה אינה כלי לתועלת אישית.
7	**ב**	לימוד תורה דורש מסירות, גם במחיר ויתור על נוחות	המשנה מתארת נכונות לוותר על נוחות למען הלימוד, ומסיימת "אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא".
8	**ב**	מצוות שהאב חייב לעשות לבנו, כמו מילה ולימוד תורה	הרע"ב: מצוות המוטלות על האב לעשות לבנו: למולו, לפדותו, ללמדו תורה, ללמדו אומנות, להשיאו אישה ולהשיטו בנהר.
9	**ב**	ישיבה בסוכה	הרע"ב: שופר, סוכה, לולב וציצית הן מצוות עשה שהזמן גרמן. מזוזה, מעקה ואבדה אינן תלויות בזמן.
10	**ד**	אנשים ונשים חייבים, חוץ משלוש מצוות	"וכל מצות לא תעשה... אחד אנשים ואחד נשים חיבין, חוץ מבל תשחית ובל תקיף ובל תטמא למתים" (קידושין א, ז).
11	**א**	נהנה משכר המצווה כבר בעולם הזה, ועיקר השכר שמור לעולם הבא	כמו מי שמשקיע כסף: נהנה מהרווחים (הפירות), והקרן נשארת. כך גם המצוות האלה: שכר עכשיו, והעיקר לעולם הבא.
12	**א**	כולן מצוות בין אדם לחברו	שלושתן מצוות בין אדם לחברו, ולכן נהנים מפירותיהן כבר בעולם הזה (פאה א, א).
13	**ד**	הראיון: עלייה לרגל ונראות במקדש	הראיון הוא להיראות בבית המקדש ברגלים, מצווה בין אדם למקום. השאר הן מצוות בין אדם לחברו.
14	**ד**	מי שיש לו מזון ארבע עשרה סעודות	14 סעודות הן מזון לשבוע (שתי סעודות ביום), והקופה מתחלקת מערב שבת לערב שבת (רע"ב).
15	**א**	כי החלוקה היא כמו דיני ממונות, ודיני ממונות בשלושה	נגבית בשניים, כי אין עושים שררה על הציבור בפחות משניים. מתחלקת בשלושה, כי ההחלטה מי מקבל וכמה היא כמו דין.
16	**ב**	הקובע הוא מצבו בשעת הנתינה, לא הסכום שיקבל	מי שיש לו פחות ממאתיים זוז בשעת הנתינה, מותר לתת לו בבת אחת אפילו אלף. והמשנה מוסיפה: אין מחייבים אותו למכור את ביתו.
17	**א**	אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות	"אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות". ומנגד, הצריך ליטול ואינו נוטל, סופו לפרנס אחרים משלו (פאה ח, ט).
18	**ד**	לחזק את העני במתנה, הלוואה, שותפות או עבודה, עד שלא יצטרך לשאול	רמב"ם מתנות עניים י, ז: "ממציא לו מלאכה כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות לשאל".
19	**ד**	כי זו מצווה לשמה	"שהרי זו מצוה לשמה. כגון לשכת חשאים שהיתה במקדש" (מתנות עניים י, ח).
20	**ג**	רוצה לתת בעצמו וגם שאחרים ייתנו	"יתן ויתנו אחרים, חסיד". מי שרוצה שרק הוא ייתן, "עינו רעה בשל אחרים" (אבות ה, יג).

21	**א**	די מחסורו: מה שחסר לו	"די מחסרו אשר יחסר לו" (דברים טו, ח): לתת לעני את מה שחסר לו כדי לחיות בכבוד.
22	**ב**	שמעון הצדיק, משירי כנסת הגדולה	"שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה... על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים" (אבות א, ב).
23	**ד**	גמילות חסדים מן התורה, וצדקה מדרבנן	"בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה": בגופו ובממונו, לעניים ולעשירים, לחיים ולמתים.
24	**ג**	חסיד	"שלי שלך ושלך שלך, חסיד": מוותר על שלו לטובת אחרים, לפנים משורת הדין (אבות ה, י).
25	**ג**	על האומר "שלי שלי ושלך שלך": מידה בינונית או מידת סדום	"זו מדה בינונית. ויש אומרים, זו מדת סדום": מי שלא נותן דבר משלו גם כשאינו מפסיד.
26	**ג**	חסד יוזם: רצים לקראת הזולת ולא מחכים שיבקש	אף שישב ביום חם, אברהם "וירץ לקראתם מפתח האהל" (בראשית יח, א-ב): חסד מתוך יוזמה וזריזות.
27	**ג**	חסד אמיתי עושה יותר ממה שהתבקש	העבד ביקש "מעט מים", ורבקה הוסיפה: "גם לגמליך אשאב" (בראשית כד, יט). נדיבות מעבר לבקשה.